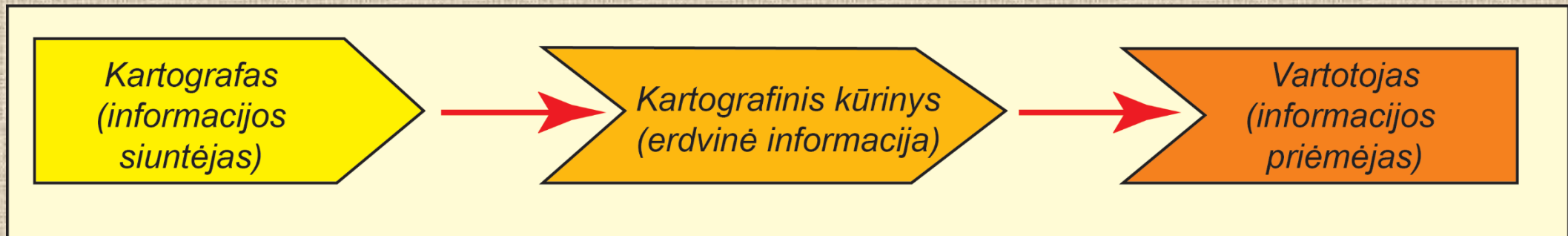

ŠIUOLAIKINIŲ KARTOGRAFINIO VAIZDO SUVOKIMO TEORIJŲ RAIDA

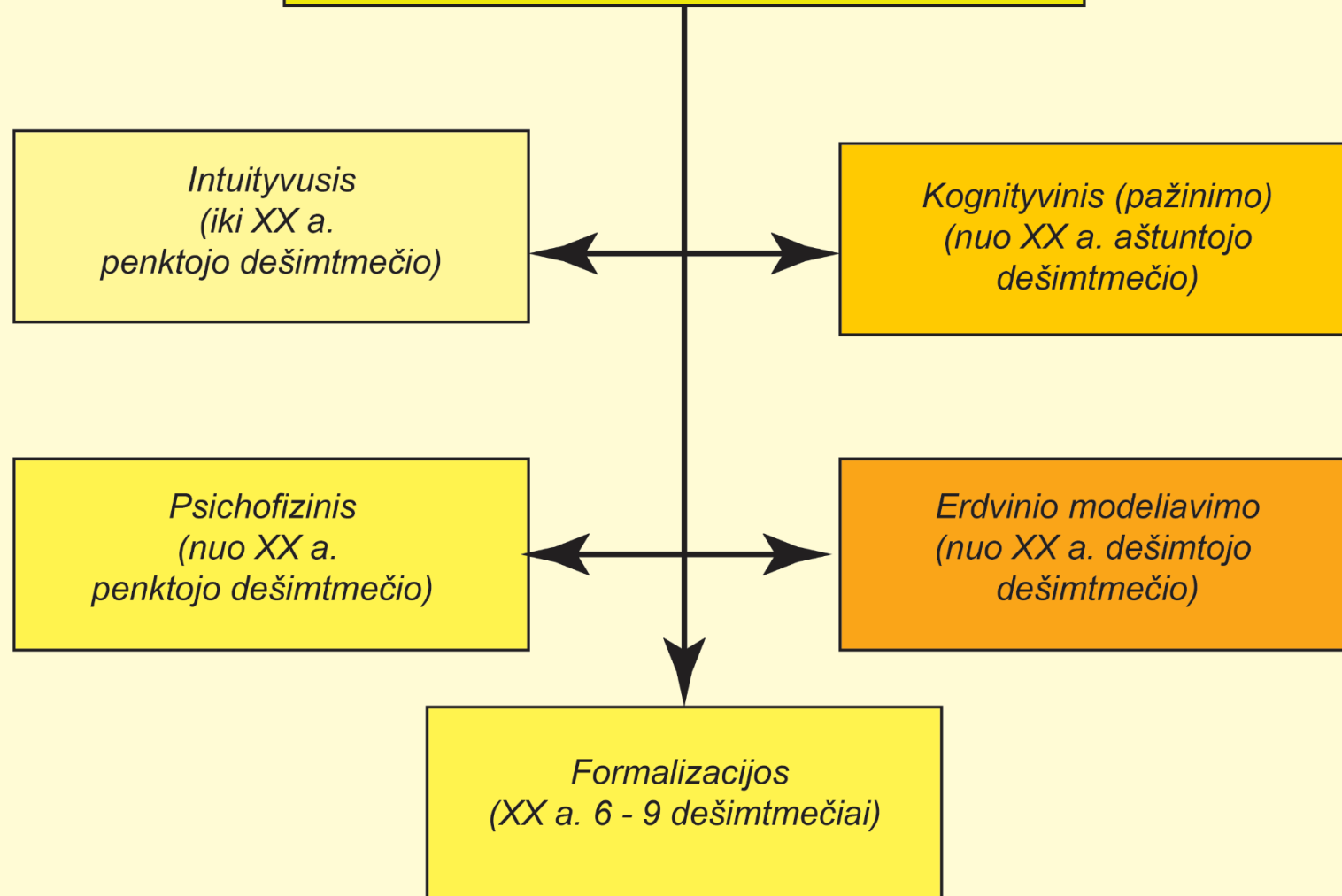
Algimantas Česnulevičius

Vilniaus universitetas, Chemijos ir geomokslų fakultetas, Kartografijos ir geoinformatikos katedra

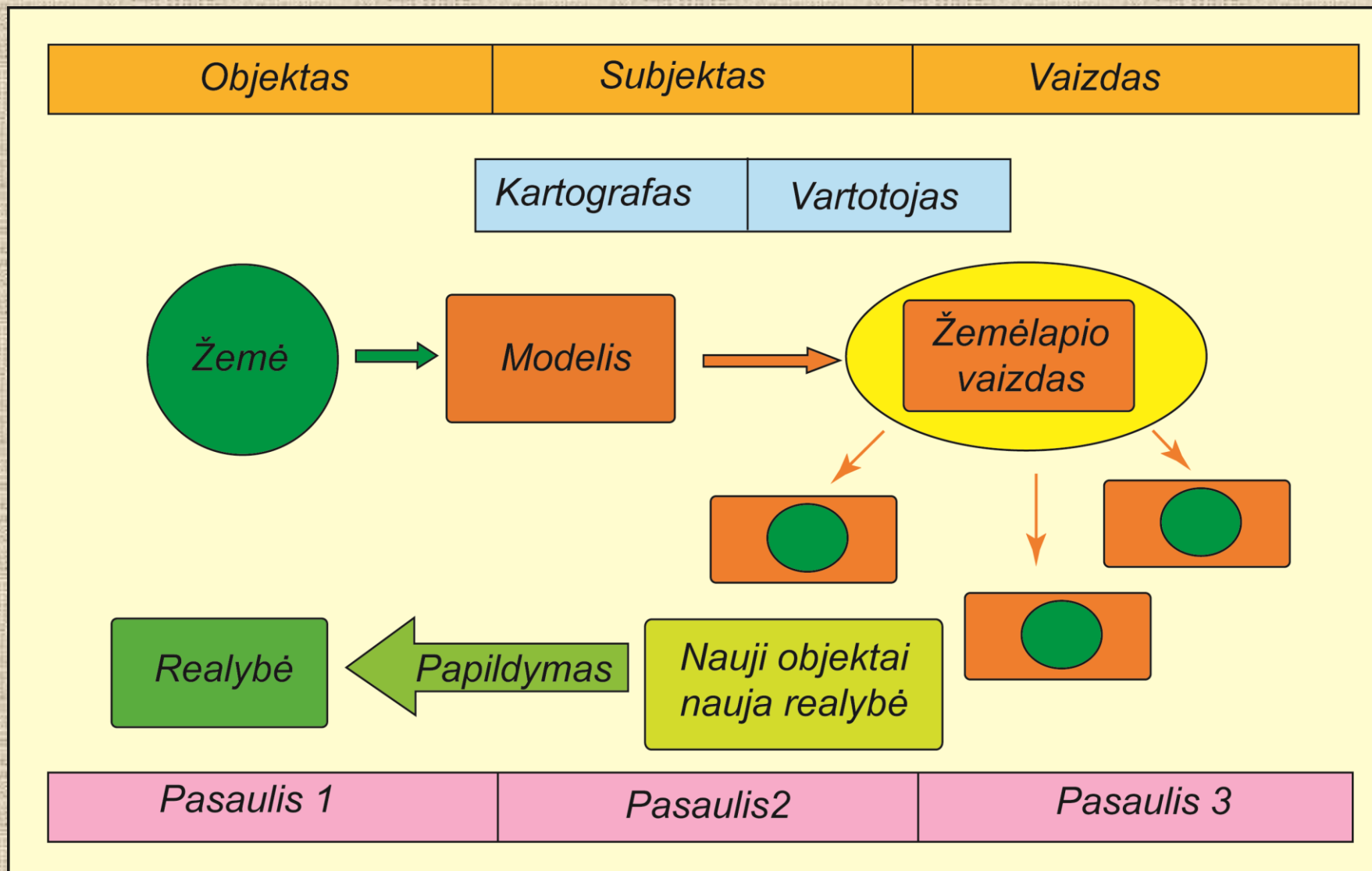

Principinė erdvinės (kartografinės) informacijos perdavimo schema.

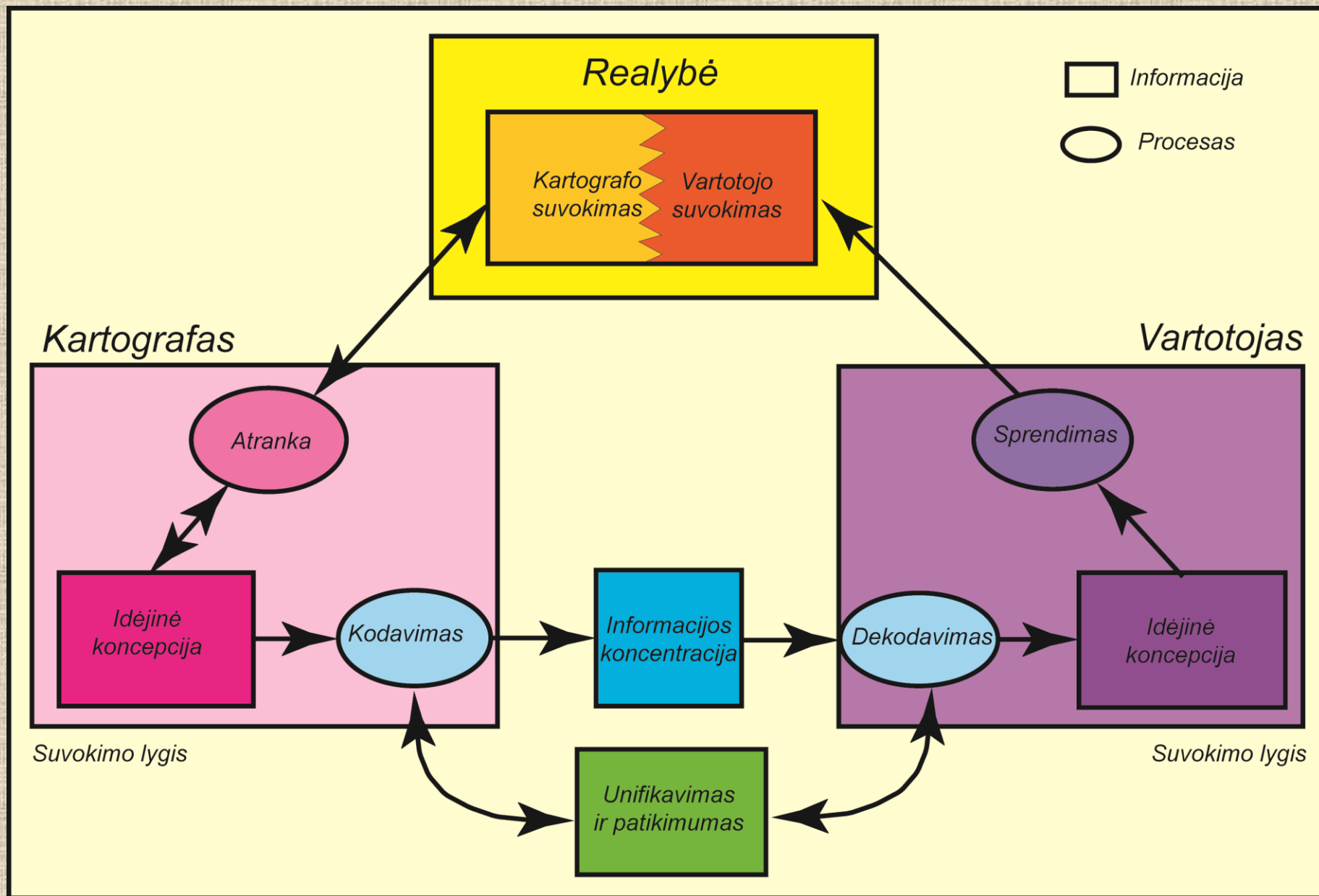
Žemėlapių percepcijos raidos etapai

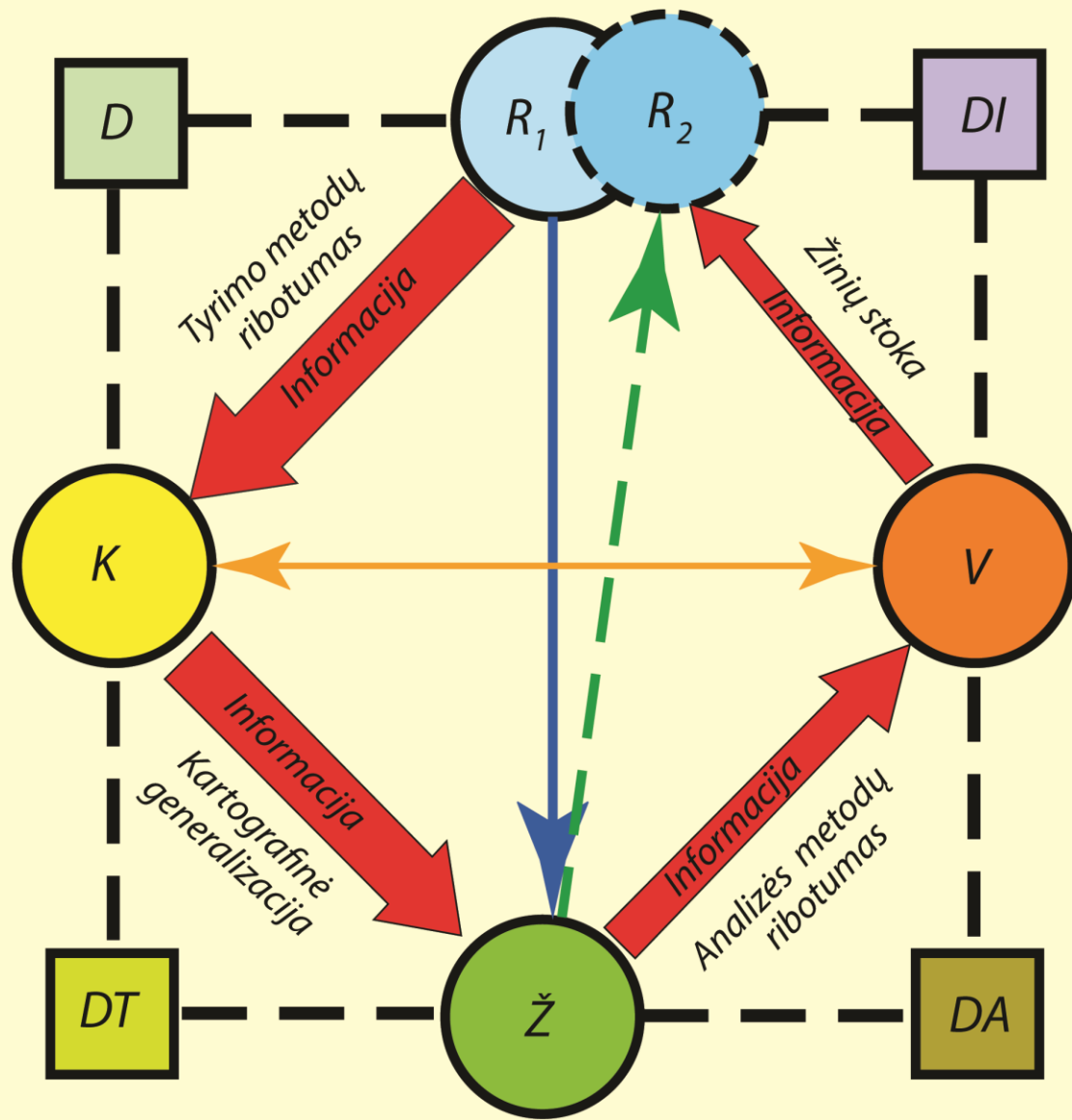

Ontologinė Karlo Poperio kognityvinių žinių apie Pasaulį formavimo modelio traktuotė (1977).

Kartografo – vartotojo sąveikos schema (Milan Konečný, 2014).

R_1 - tiriama realybė

R_2 - suvokta realybė

K - kartografas

$\check{Z}$ - žemėlapis

V - vartotojas

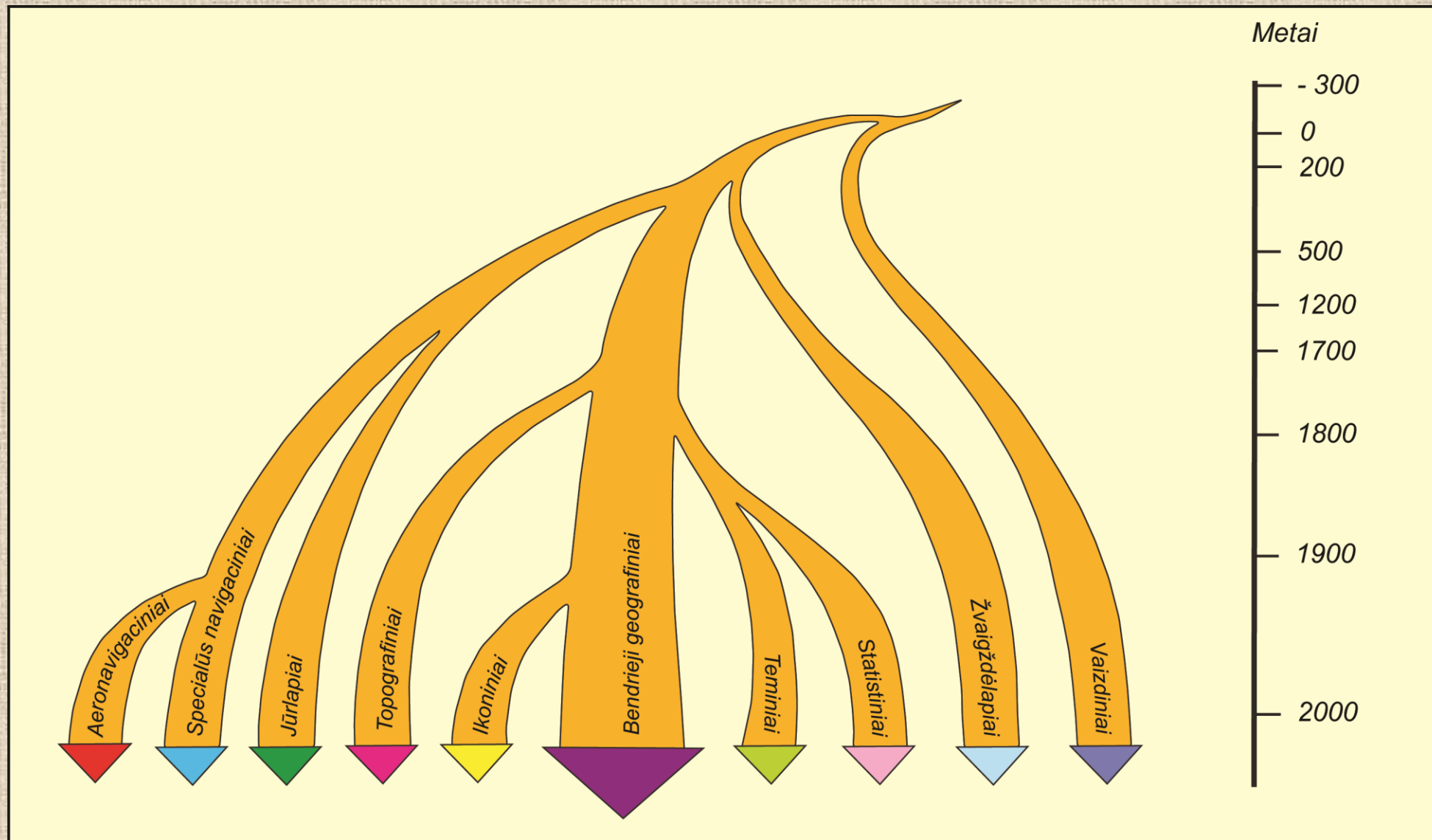
D - tyrimo duomenys

DT - kartografavimo metu transformuoti duomenys

DA - analizuojami kartografiniai duomenys

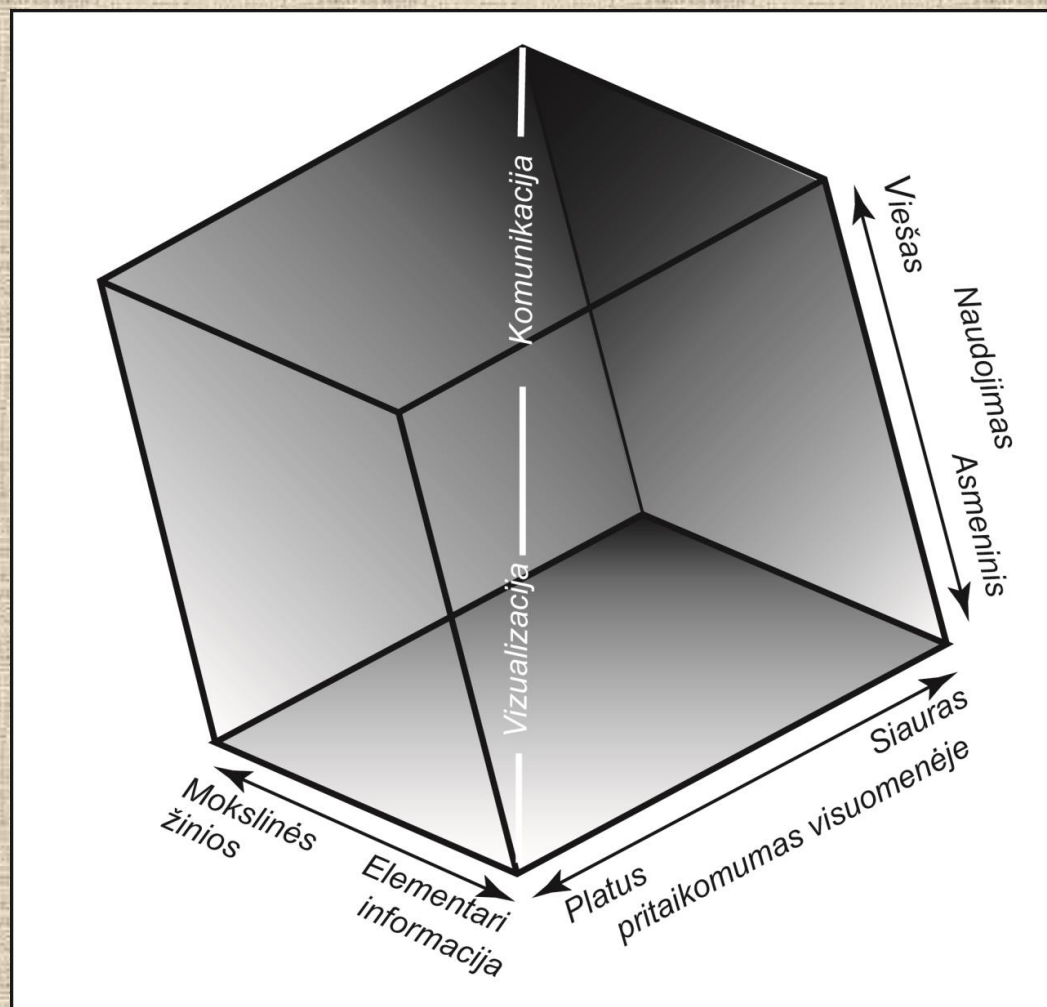
DI - vartotojo interpretuojami duomenys

Informacijos srauto judėjimas
(Lech Ratajski, 1979).

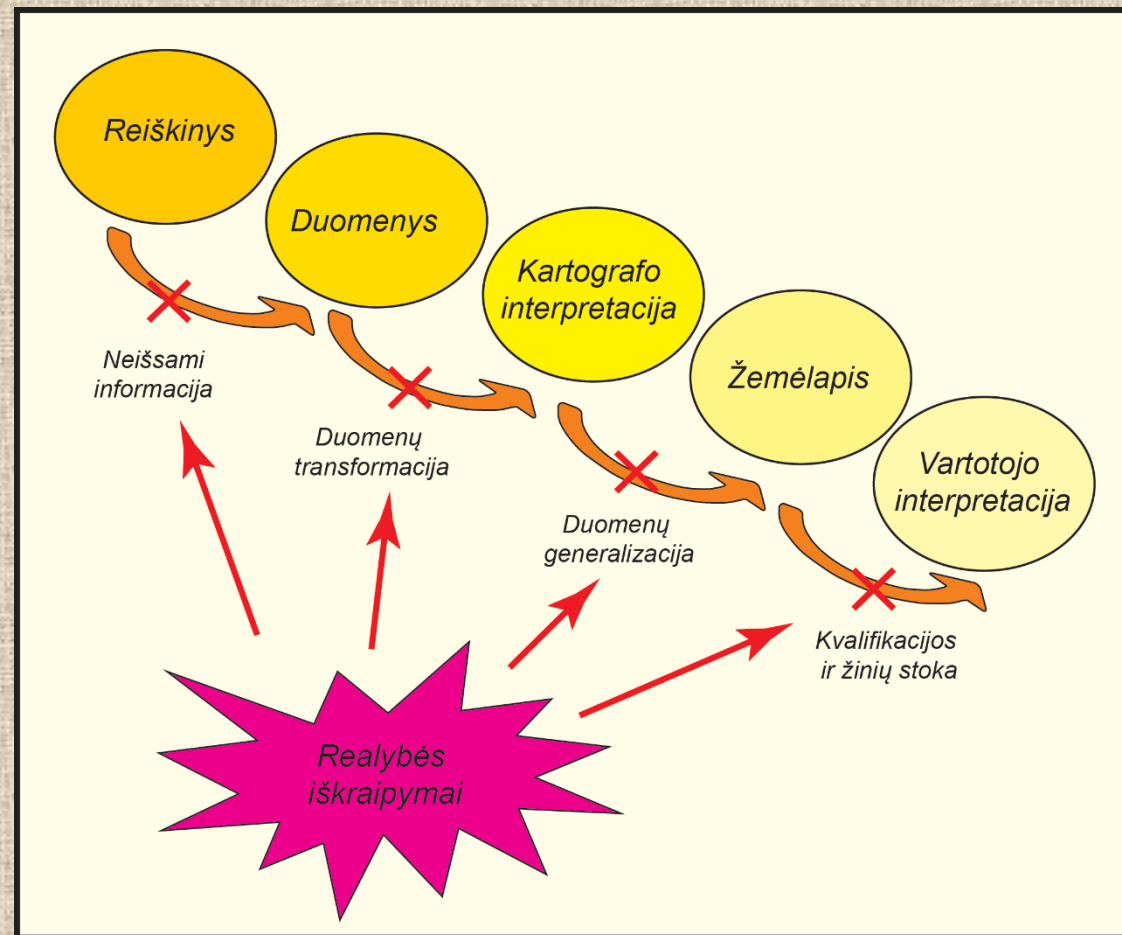
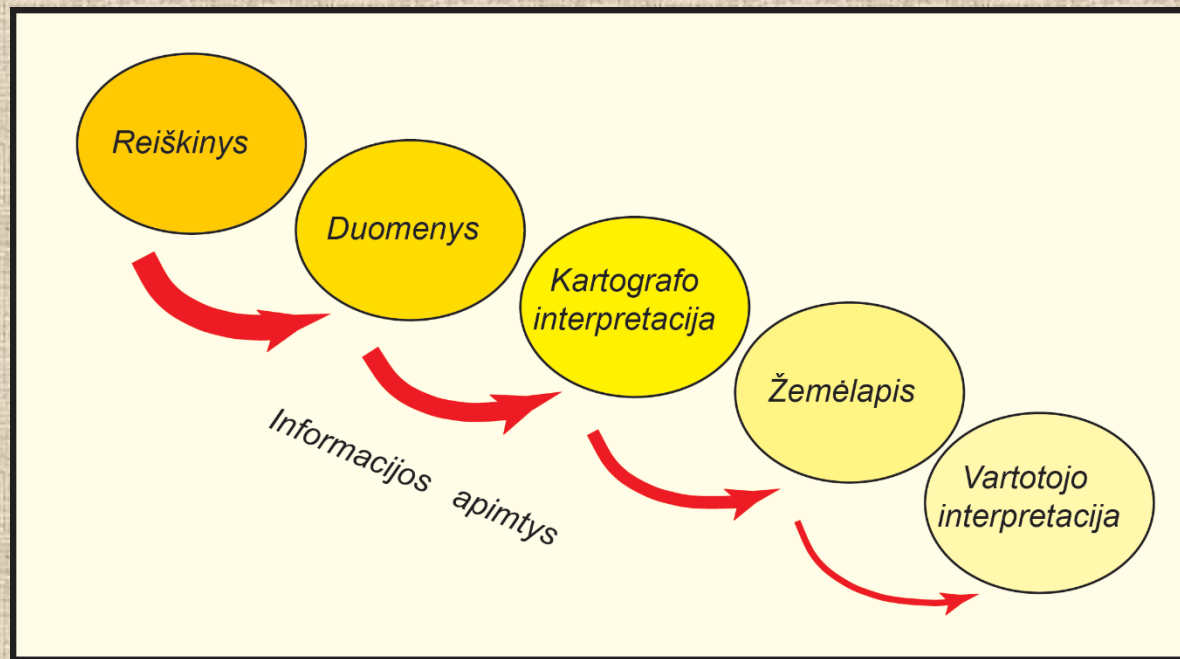
Kartografinių kūrinių įvairovė (Arthur Robinson, 1995).

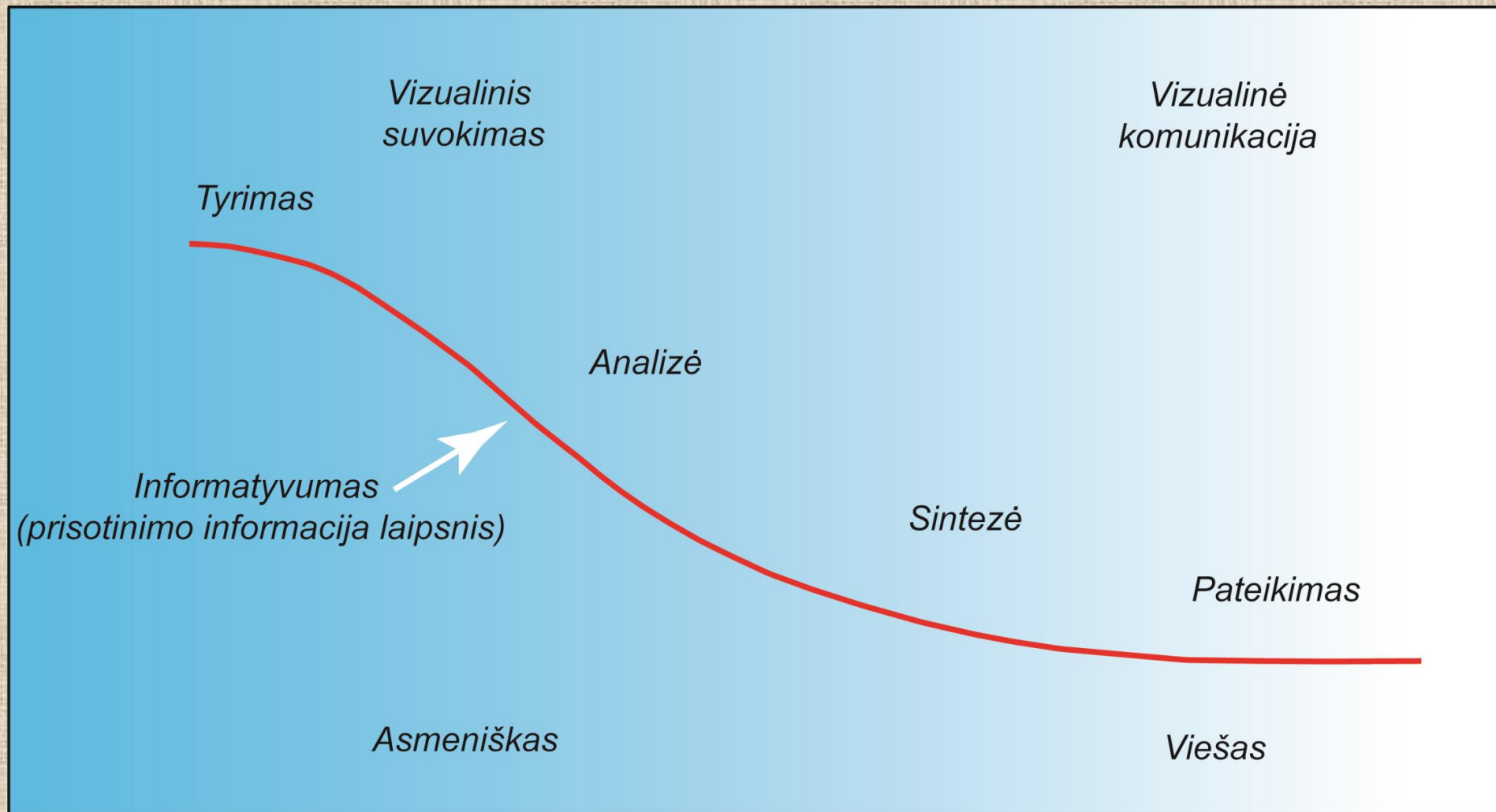

Kartografinės vizualizacijos modelis (MacEachren, 1994).

Komunikacinė kartografijos paradigmos išraiška ir informacijos perdavimo „trukdžiai“.

Kartografinės vizualizacijos ir komunikacijos sąveika ir „prisotinimo informacija“ kitimas (DiBiase, 1990).

*Intuityvysis
(iki XX amžiaus 5 dešimtmečio)*

Karl Reucker (1898); Max Eckert (1921, 1925); Erwin Raisz (1938); Константин Салищев (1939).

*Formalizacijos
(XX amžiaus 6 - 9 dešimtmečiai)*

Erik Amberger (1966, 1970, 1975); Ingrid Kretschmer (1975, 1986, 1995); Ulrich Freitag (1986, 1989, 1993).

*Psichofizinis
(XX amžiaus 7 - 9 dešimtmečiai)*

1. Ženklų formos suvokimas: Peter Grohman (1975); Eric Vanecek (1980); Johan Bolzman (1981).
2. Užrašų suvokimas: Barbara Bartz (1970).
3. Spalvų suvokimas: John Keates (1962); Arthur Robinson (1967); Andrzej Makowski (1967); Cynthia Brewer (1992).

Kognityvinis (nuo XX amžiaus 8 dešimtmečio)

1. Metodologiniai kognityviniai tyrimai: Christopher Board (1978); Lech Rataiski (1978); Александр Люмий (1981); Michael Dobson (1985).
2. Erdvinių ryšių suvokimo tyrimai: Patricia Gilmartin (1984); Ronald Eastman (1985); Timothy McNamara (1986).
3. Mentalinių žemėlapių tyrimai: Albert Stevens (1978), Patty Coupe (1978); Barbara Tversky (1992).
4. Suvokimo pažintinės sistemos modelių tyrimai: Jan Pravda (1987); Judit Olson (1979); Alan MacEachren (1995).

*Erdvinio modeliavimo
(nuo XX amžiaus
10 dešimtmečio)*

1. Teminė geovizualizacija: Alan McEachren, David DiBiase, John Krygier, Catherine Reeves (1992); Terry Slocum (1998).
2. Modeliavimas: David DiBiase (1997).
3. Analizės technologijos: Alan McEachren, David DiBiase (2010).

Žemėlapių percepcijos teorinių tyrimų etapai

1910

1920

1930

1940

1950

1960

1970

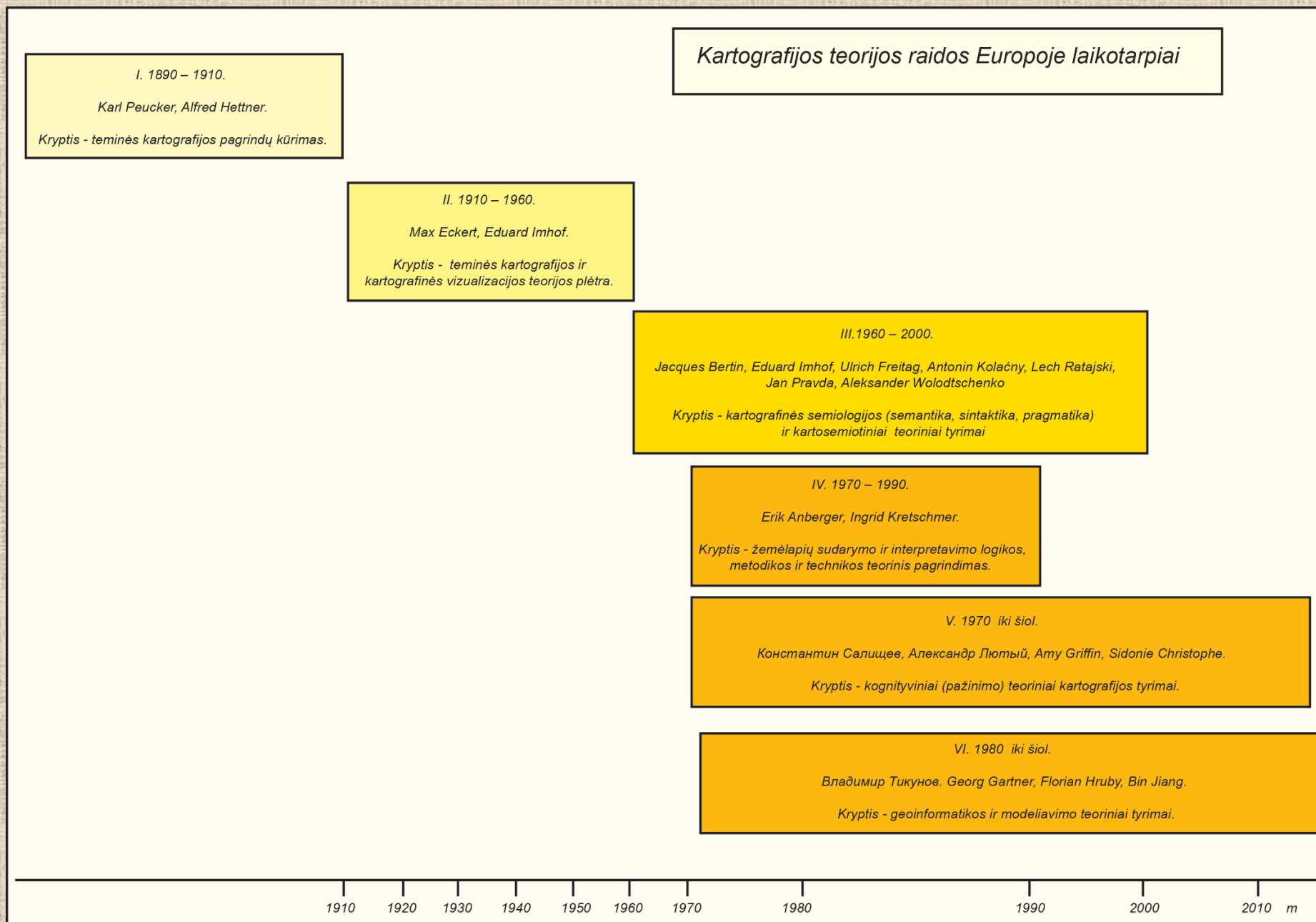
1980

1990

2000

2010 m

Kartografijos raidos JAV ir Kanadoje laikotarpiai

I. 1900 – 1940.

Paul Good, Erwin Raisz.

Kryptis - kartografijos teorijos pagrindų kūrimas.

II. 1930-1970.

Thomas Smith, Erwin Raisz, Arthur Robinson.

Kryptis - diskusijos apie kartografijos statusą ir kartografijos teorijos plėtrą.
Dvi kartografų kategorijos: "geografai-kartografai", kurie išreiškia savo idėjas grafikais, diagramomis, žemėlapiams, gaubliais, modeliais ir vaizdais iš paukščio skrydžio, ir "kartotechnikai", kurie kuria žemėlapius, modelius ir gaublius, atlikdami techninius darbus.

III. 1950 – 1990.

Waldo Tobler, Joel Morrison, Phillip Muehrcke, John Sherman,
Barba Bartz- Petchenik

Kryptis - praktinių sprendimų teoriniai pagrindimai, orientuoti trimis kryptimis:

1. Teoriniai tyrimai, nukreipti į žemėlapių masinės gamybos technologijų tobulinimą.
2. Taikomieji technologiniai naujų medžiagų tyrimai: popierius, lavsanas, rašalas, dažai.
3. Kartografijos mokymo (edukacijos) teoriniai sprendiniai.

IV. 1980 iki šiol.

Terry Slocum, Alan McEachren, David DiBiase,
Michael Goodchild.

Kryptis - kompiuterinės kartografijos plėtra,
GIS technologijų teorinis pagrindimas,
animacinė kartografija (kartografinė animacija),
kognityvinė kartografija, analitinė kartografija,
skaitmeniniai metodai.

1900

1910

1920

1930

1940

1950

1960

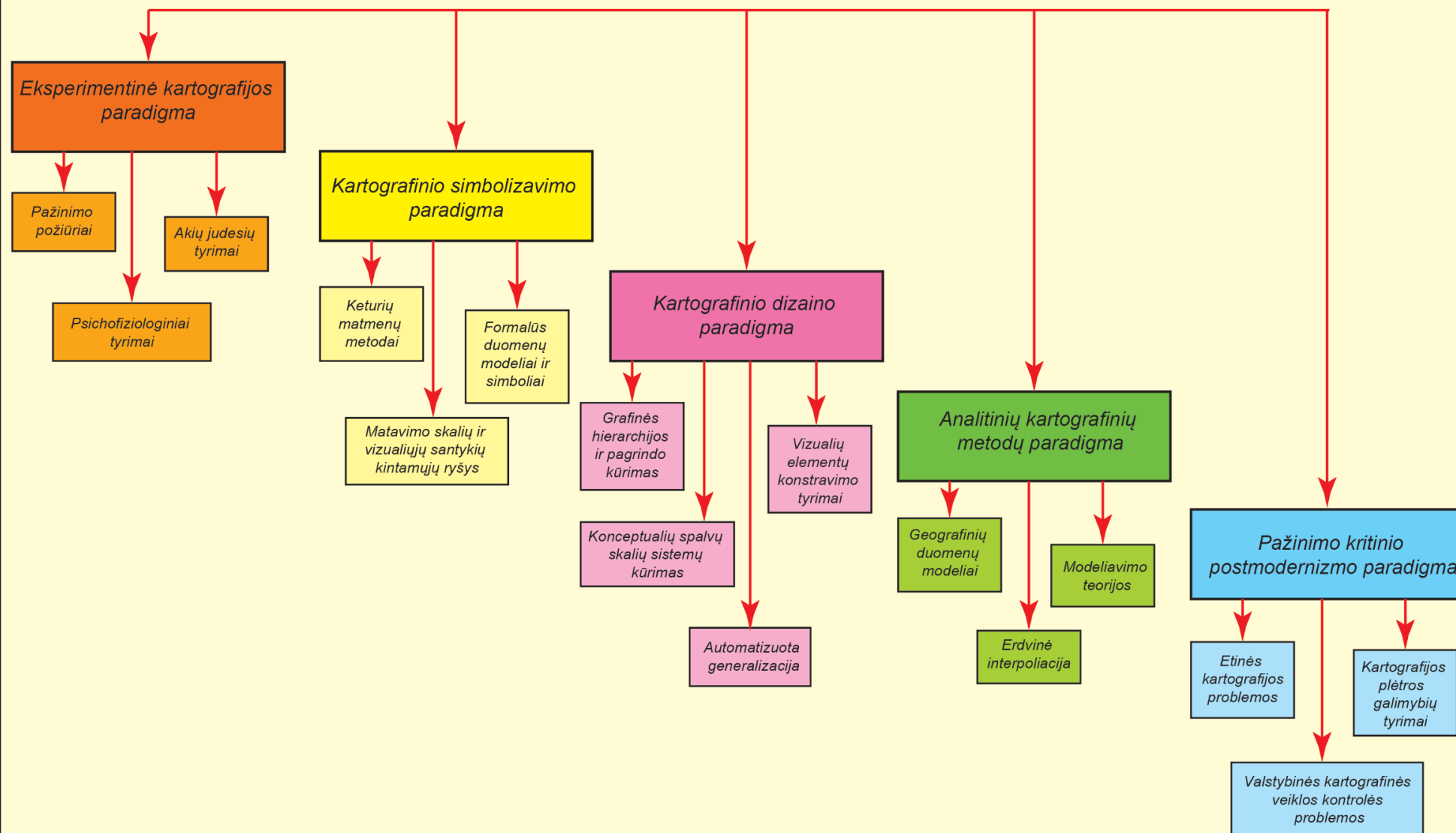
1970

1980

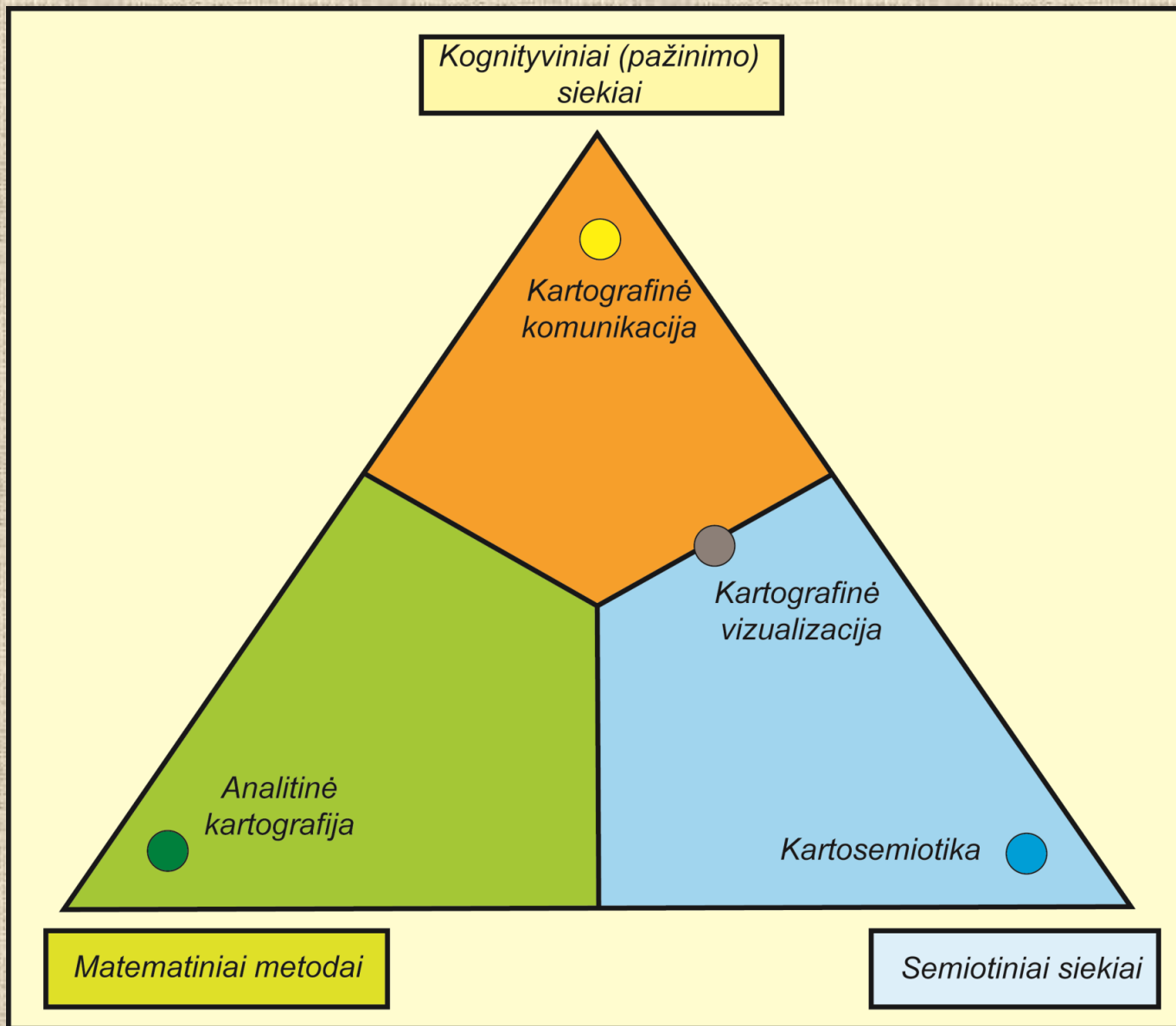
1990

2000 m

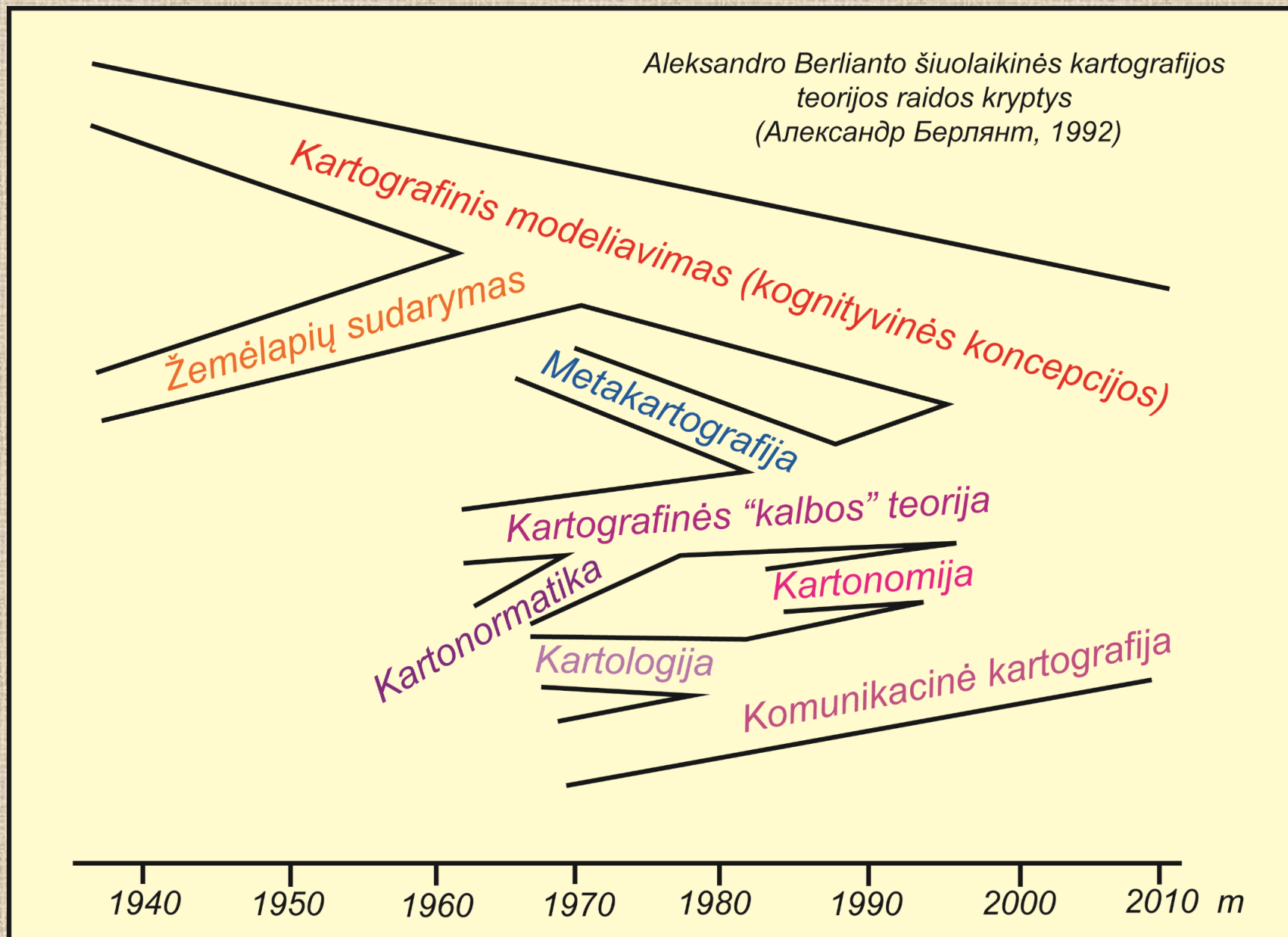
Šiaurės Amerikos akademinės (mokslo tiriamosios) kartografijos paradigmos

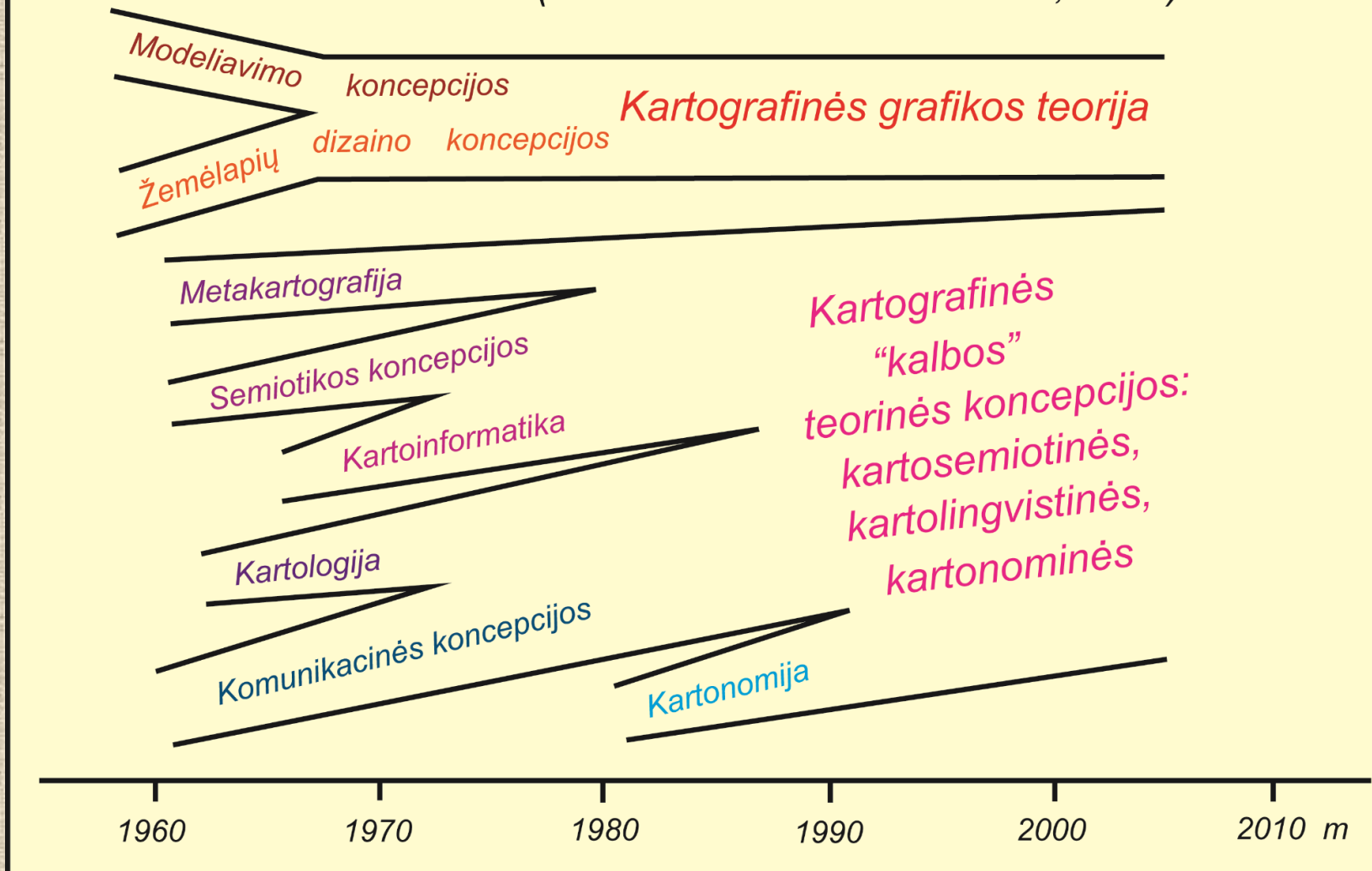

**Šiuolaikinės kartografijos
teorijos paradigmos
raidos tendencijos
(Pablo Iván Azócar Fernández, 2012).**

Aleksandro Volodčenkos kartografijos teorijos raidos schema

(Aleksander Wolodtschenko, 2011)

DĚKOJU UŽ DĚMES!